

Doelarchitectuur Strafrechtketen

Bijdragen aan een eerlijke en rechtvaardige samenleving

Het hoofddoel van het strafrecht is om een eerlijke en tijdige reactie te geven op crimineel gedrag. Het strafrecht is daarbij geen doel op zich maar maakt onderdeel uit van een breder repertoire aan instrumenten voor het realiseren van een veilige en rechtvaardige samenleving.¹ De prestaties van de strafrechtketen als geheel geven aan dat deze doelstelling maar in zeer beperkte mate wordt gehaald: De strafrechtketen voorziet ongeveer 2% van het geschat aantal delicten tegen burgers van een afdoening door de rechter.² Van de afgedane zaken vervalt 47% van de justitiabelen binnen 2 jaar in recidive. Daarmee is de bijdrage van de strafrechtketen aan de maatschappelijke doelstelling van een veilige en rechtvaardige samenwerking bescheiden te noemen. Om deze bijdrage te vergroten is nodig dat een veel groter deel van de incidenten tot een afdoening komt, dat werk gemaakt wordt van het terugdringen van recidive en dat het strafrecht wordt ingezet als onderdeel van een integrale veiligheidsaanpak. De inzet daarbij is om meer aan de voorkant van de problematiek te komen. Waar het strafrecht vooral achteraf en repressief ingrijpt is het met maatschappelijke partners en aanvullende middelen ook mogelijk om preventief op te treden.³

Nieuwe vormen van samenwerken

Uit de cijfers over de recidive blijkt dat de strafrechtketen op zichzelf niet veel bijdraagt aan het terugdringen van recidive. Hier is samenwerking met partners buiten de keten nodig. De strafrechtketen positioneert zich dan als één van de spelers die samen met organisaties vanuit bijvoorbeeld de zorg, wonen, werk en inkomen bijdraagt aan een samenstel van interventies die enerzijds straffen en vergelden maar er ook voor zorgen dat de persoon in kwestie niet meer terugkomt in de keten. De politie, het OM, de rechtspraak en de uitvoeringsinstanties hebben hun eigen rechtstatelijke verantwoordelijkheid en ze organiseren hun samenwerking in de vorm van diensten. Dit maakt het mogelijk dat de traditionele ketenpartners niet alleen lineair en met elkaar samenwerken. Ze kunnen ook samenwerken in wisselende coalities met nieuwe partners zoals zorginstellingen, onderwijs, burgers en bedrijven. Deze vorm van werken stelt nieuwe eisen aan de informatievoorziening.

Enkelvoudig beheer en toegangsdiensten

De huidige opzet van de informatievoorziening vertoont ernstige tekorten die leiden tot een breed scala aan problemen in de strafrechtketen zoals fouten, niet uitgevoerde straffen, afwijken van geldende regelgeving en vertraging. Deze problemen ontstaan doordat we gegevens in de strafrechtketen lineair doorgeven door ze in dossiervorm te kopiëren en te transporteren. Dit rondpompen van dossiers leidt ertoe dat gegevens niet goed beheerd worden, niet tijdig beschikbaar zijn, dat er fouten optreden, dat gegevens niet actueel gehouden worden en dat gegevens niet gemakkelijk vindbaar en toegankelijk zijn.⁴

De oplossing hiervoor is om gegevens enkelvoudig te beheren en ze voor andere ketenpartners als dienst beschikbaar te stellen. Dit heeft als voordeel dat de gegevens beter beheerd en actueel gehouden kunnen worden. De gegevens kunnen bovendien op verschillende manieren worden gecombineerd. In de vorm van dossiers maar ook rond personen (voor de persoonsgerichte aanpak), fenomenen, gebeurtenissen, locaties, etc. Deze gegevensdiensten zijn vervolgens niet alleen voor de ketenpartners in enge zin beschikbaar maar kunnen ook gebruikt worden voor dienstverlening aan een bredere kring van betrokkenen.

Gemeenschappelijke voorzieningen

Om de informatievoorziening op deze manier te organiseren hebben we een aantal gemeenschappelijke voorzieningen nodig waaronder: federatieve toegang, knooppunten (als samenhangend stelsel van afspraken en voorzieningen voor gegevensuitwisseling), doelgroepenportalen, digitale handtekeningen met een gemeenschappelijke validatieservice, een ketenbreed nummerstelsel en een track & trace-voorziening. In deze lijst van noodzakelijke voorzieningen zijn er bestaande voorzieningen en voorzieningen die nog gerealiseerd moeten worden het programma Digitalisering Strafrechtketen.

Deze voorzieningen maken het mogelijk om beter samen te werken aan een snelle en eerlijke reactie op crimineel gedrag maar ook het terugdringen van recidive en aan preventie van criminaliteit. Daarmee wordt een betere bijdrage geleverd aan de gemeenschappelijke doelstelling van een veilige en rechtvaardige samenleving.

¹ Contourennota Modernisering Wetboek van Strafvordering TK 2015–2016, 29 279, nr. 278 30-9-2015

² Criminaliteit en rechtshandhaving 2018, WODC Cahier 2019-16, p. 75

³ De toekomst van de strafrechtpleging, Rapport Commissie Van den Emster, maart 2017, p. 9

⁴ Knelpunten en breukvlakken in de strafrechtketen, Rapport Ministerie VenJ/DGRR/DVB/KIV, Januari 2018

